

ÖSTERÅKERS KOMMUN
Revisorerna

Kommunfullmäktige i
Österåkers kommun

REVISIONSBERÄTTELSE FÖR ÅR 2017

Vi har granskat Kommunstyrelsens och nämndernas verksamhet och genom utsedda lekmannarevisorer i Armada Fastighets AB och Roslagsvatten AB och deras dotterbolag och genom särskilt utsedd lekmannarevisor i Brännbackens Återvinning AB, även verksamheten i dessa företag under år 2017. Granskningen har vad avser kommunen och dess koncernroll utförts enligt kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har haft den omfattning och inriktning samt gett det resultat som redovisas i bilagan ”Revisorernas redogörelse för år 2017”. Därtill redovisas de sakkunnigas rapporter i särskild bilaga.

Av årsredovisningen framgår att årets resultat för kommunen uppgår till 147,8 mnkr, vilket är 106,8 mnkr bättre än budgeterat. Nämnderna redovisar sammantaget en positiv avvikelse mot budget med 8,7 mnkr.

Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans.

Vi bedömer att årets resultat är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning ur det finansiella perspektivet. De finansiella målen för 2017 är uppfyllda. Liksom tidigare år kan vi, utifrån årsredovisningens återrapportering, inte bedöma huruvida verksamhetens utfall är förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten. Trots att en ny modell för kommunens mål- och resultatstyrning antagits av fullmäktige under 2017 så saknas redovisning av bedömning av nämndspecifika mål, måluppföljning och koppling mot fullmäktiges övergripande mål.

Vi har noterat att avtalsförslaget avseende Sverigeförhandlingen kommenteras i årsredovisningen, och konstaterar att förslaget godkänts av Österåkers Kommunfullmäktige under året. När avtalet vunnit laga kraft utgår vi från att redovisningen av Sverigeförhandlingen sker i enlighet med god redovisningsred.

Vi har under året konstaterat brister i Skolnämndens hantering av fullmäktiges beslut avseende motion nr 31/2012 – Mål, plan och riktlinjer för barngrupper i förskolan. Enligt fullmäktiges beslut skulle en handlingsplan rörande bl a barngruppernas storlek ha tagits fram samt redovisats för fullmäktige senast i december 2016. Nämnden fastställde först i augusti 2017 en sådan handlingsplan, och har inte tillsett att en formell redovisning har skett, även om frågan har varit föremål för en interpellationsdebatt under året. Vi riktar mot denna bakgrund kritik mot nämnden för dess hantering av aktuellt fullmäktigebeslut.

Vi **tillstyrker** att Kommunstyrelsen och nämnderna och de förtroendevalda i dessa organ **beviljas ansvarsfrihet**.

Vi **tillstyrker** också att kommunens **årsredovisning godkänns**. Den är i huvudsak upprättad i enlighet med den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed.

Åkersberga den 9 april 2018

Bengt Olin

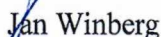

Ann-Katrine Flodén

Birgitta Halling

Sylvester Johnson

Gerhard Nuss

Bertil Olin

Jan Winberg

Till revisionsberättelsen hör bilagorna:

Revisorernas redogörelse för år 2017

De sakkunnigas rapporter i olika granskningar

Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna i bolagen

Revisionsberättelse för Kommunalförbundet Norrvatten

Kommunfullmäktige i Österåkers
kommun

Revisorernas redogörelse för år 2017

Vi har under året granskat den verksamhet som bedrivits inom Kommunstyrelsens och övriga styrelser och nämnders ansvarsområden enligt särskild granskningsplan. Granskningen har skett utifrån den lagstiftning och det regelverk som reglerar revisorernas uppgift. PwC har biträtt oss vid revisionen. Syftet med granskningarna har varit att säkerställa att verksamheterna bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi har också granskat om räkenskaperna är rättvisande och om nämndernas kontroll har varit tillräcklig.

Nedan lämnas en redogörelse för de granskningar som genomförts under revisionsåret 2017. Kommunens verksamhet har dessutom följts kontinuerligt genom utsänt beslutsunderlag, protokoll och andra handlingar från Kommunstyrelse och nämnder. Träffar med nämnder och styrelser har genomförts under mars månad 2018. Revisorerna har även under oktober månad 2017 till Kommunfullmäktige avlämnat ett utlåtande avseende kommunens delårsrapport.

Väsentlighets- och riskanalys

En viktig och grundläggande del i revisionsprocessen är planeringen av revisionsinsatser. En utgångspunkt för revisionsplaneringen är bedömning av väsentlighet och risk inom verksamheterna. Revisionsarbetet skall inriktas mot sådana områden där det kan finnas risk för att väsentliga fel uppstår som kan påverka verksamhetens inriktning, förvaltning och redovisning. Revisorernas granskning under 2017 baseras på genomförd bedömning av väsentlighet och risk.

Granskning av årsredovisning 2017

Vi har låtit PwC granska årsredovisningen 2017. I granskningsrapporten framkommer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Förvaltningsberättelsen innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.

I granskningen bedöms årets resultat vara förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. De finansiella målen för 2017 är uppfyllda. Liksom tidigare år kan vi, utifrån årsredovisningens återrapportering, inte bedöma huruvida verksamhetens utfall är förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten. Räkenskaperna bedöms i allt väsentligt vara rättvisande. De fel som noterats bedöms inte som materiella och påverkar därför inte bedömningen av räkenskaperna för år 2017.

Årsredovisningen är i huvudsak upprättad enligt god redovisningssed.

ATF
BO

Granskning av delårsrapport per augusti 2017

I samband med granskningen av delårsrapport lämnade revisorerna följande redogörelse mot bakgrund av PwC:s granskning:

”Revisorerna skall bedöma om resultatet i kommunens delårsrapport är förenligt med de mål för den ekonomiska förvaltningen som fullmäktige beslutat om i årsbudget och flerårsplan. Bedömningen skall avse både de verksamhetsmål och finansiella mål som fullmäktige fastställt och som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.

Vi har inte funnit något som tyder på att de prognostiserade resultaten inte är förenliga med de finansiella mål som fullmäktige fastställt i budgeten. Fullmäktiges finansiella mål bedöms komma uppnås.

I delårsrapporten gör kommunstyrelsen ingen bedömning av måluppfyllelsen för de verksamhetsmässiga målen. Utifrån detta kan vi inte bedöma huruvida resultatet är förenligt med de verksamhetsmässiga mål som fullmäktige fastställt för perioden.

Enligt den information som erhållits under granskningen framkommer att ingen redovisning har skett utifrån de åtaganden som kommunen iklätt sig i och med undertecknandet av den s.k. Sverigeförhandlingen. Vi anser att medfinansieringen bör tas upp i bokföringen och redovisas som en avsättning. Revisionen avser att ha en fördjupad dialog kring frågan med kommunledningen inför årsbokslutet.

Grundat på vår översiktliga granskning har det, med reservation för de omständigheter som beskrivs ovan, inte framkommit några omständigheter som tyder på att delårsrapporten inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt.

Resultatet för perioden uppgår till 161,0 mnkr. Årets helårsprognos innebär en budgetavvikelse på +90,0 mnkr och ett prognostiserat resultat om 131,0 mnkr. Bedömningen i delårsrapporten är att balanskravet kommer att uppfyllas.

Vi har noterat att Skolnämndens hantering av fullmäktiges beslut med anledning av Motion 2012/31 ”Mål, plan och riktlinjer för barngruppers storlek i förskolan” inte förefaller ha varit ändamålsenlig. Vi avser att återkomma i denna fråga i samband med vår revisionsberättelse för år 2017.”

Granskning av ansvarsutövande

Granskningen syftar till att bedöma huruvida Kommunstyrelsen och nämnderna under året har arbetat på ett tillfredsställande sätt med styrning, uppföljning och kontroll av ekonomi och verksamhet samt om följsamhet finns till berörd lagstiftning och andra regelverk. Granskningen har genomförts via studier av budget, protokoll och nämndernas samt Kommunstyrelsens verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser (nämndversionen) för 2017. Träffar har ägt rum med representanter för Kommunstyrelsen och samtliga nämnder/styrelser under mars 2018.

Granskningen visar att samtliga nämnder med undantag för Produktionsstyrelsen bedrivit verksamhet inom beviljad ekonomisk ram 2017. Vidare visar genomgången av målbilagor att nämnderna i varierande utsträckning följt upp de resultatmål som antagits för året. Detta görs med hjälp av indikatorer kopplade till respektive resultatmål. Nämnderna gör ingen

AKF
10

egen bedömning huruvida resultatmålen nås eller inte. Någon samlad bedömning av nämndernas måluppfyllelse kan därför inte göras.

I årsredovisning 2017 uppges att arbetet med målstyrning fortsatt är ett utvecklingsområde, vilket vi instämmer i. Vår uppfattning är att det inte går att se samband mellan resultatmål, indikatorer och mätmeter och att det i nuläget är svårt att få en samlad bild över i vilken utsträckning nämnderna nått sina mål och bidragit till måluppfyllelse av fullmäktiges mål.

Vi kan konstatera att nämnder och styrelser delvis haft en tillräcklig kontroll under året. Styrning, uppföljning och kontroll har i huvudsak varit tillfredställande vad avser att löpande hålla sig informerade om ekonomi och verksamhet under pågående år.

Enligt antagen policy för intern kontroll i Österåkers kommun ska respektive nämnd anta en internkontrollplan för varje kalenderår och överlämna den till kommunstyrelsen. Detta görs i samband med att verksamhetsplanen antas. Vidare anger policyn att en sammanställning av resultatet från kontrollerna ska fastställas av nämnd och överlämnas till Kommunstyrelsen, vilket ska ske i samband med verksamhetsberättelsen. Vi kan jämfört med föregående år notera att fler nämnder för 2017 haft en internkontrollplan samt följt upp och redovisat detta, vilket är positivt. Vi ser det som viktigt att ett systematiskt internkontrollarbete fortsätter att utvecklas.

Särskilda granskningsinsatser

De granskningar som redovisas nedan avser år 2017 men har i några fall slutförts under 2018.

Granskning av vården för personer med beroende- och missbruksproblematik

Vi har låtit genomföra en granskning av vården för personer med beroende- och missbruksproblematik. Syftet med granskningen är att bedöma om Socialnämnden säkerställer att missbruks- och beroendevården är ändamålsenlig och bedrivs med god intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning gör vi bedömningen att Socialnämnden inte på ett tillfredsställande sätt säkerställer att missbruks- och beroendevården är ändamålsenlig och bedrivs med god intern kontroll.

Granskningen visar att nämnden i dagsläget saknar tydliga och aktuella riktlinjer och rutiner för missbruks- och beroendevården. En översyn av gällande dokument pågår men detta arbete är ännu inte avslutat. Vidare görs bedömningen att nämnden delvis säkerställer att det finns rätt och tillräcklig kompetens för att möta vård- och omsorgsbehovet hos personer med beroende- och missbruksproblematik. Efter en orolig tid har flera rekryteringar dock lett till att enheterna nu har en personalstyrka med kompetent och erfaren personal vilket är positivt inför framtiden.

I granskningen framkommer att det delvis finns tillgängliga insatser för att möta olika typer av beroende- och missbruksproblematik. Det finns dock behov av att bredda insatskartan och hitta vägar för att tillgodose fler och andra behov hos klienterna. Vidare görs bedömningen att det finns rutiner för samverkan externt men att de inte tillämpas på ett tillfredsställande sätt. Utöver detta saknas tydliga rutiner för samverkan internt mellan enheterna, inte minst p.g.a. oklara roller och ansvar i den nya organisationen.

AKF
B0

Slutligen visar granskningen att nämnden inte i tillräcklig grad följt upp och utvärderat resultat och effekter för vård, omsorg och stöd till personer för beroende- och missbruksproblematik. I dagsläget finns ingen som bär ansvaret för utvecklingsfrågor och att följa upp verksamhetens resultat såväl hos den enskilde klienten som på en aggregerad nivå. Särskilt allvarligt ser vi på att det förefaller saknas tillräcklig kontroll avseende kvalitet i genomförda placeringar.

För att utveckla verksamheten rekommenderas Socialnämnden att:

- Revidera och anta Socialnämndens riktlinjer efter Socialstyrelsens nationella riktlinjer från år 2015.
- Tydliggöra roll och ansvar inom ramen för den nya organisationen.
- Tydliggöra och specificera mätbara mål för verksamheten.
- Tydliggöra ansvaret för kvalitet och uppföljning.
- Anpassa samverkansstrukturen till den nya organisationen.

Granskning av löner, lönerelaterade avgifter och pensioner

Vi har låtit genomföra en granskning av om den interna kontrollen avseende rapportering av löner, lönerelaterade avgifter och pensioner är tillräcklig? Granskningen grundar sig i att en risk- och väsentlighetsanalys har genomförts utifrån kommunens totala utgifts- och inkomstslagsredovisning samt utifrån en inventering av redovisningsrutinerna utifrån vägledning för redovisningsrevision från SKYREV (Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer), som i tillämpliga delar bygger på ISA (International Standard of Audit).

Efter genomförd granskning gör vi bedömningen att den interna kontrollen avseende löner och ersättningar är tillräcklig. I granskningen har följande brister noterats:

- Kommunen har inga styrdokument eller riktlinjer som reglerar hur chefer ska arbeta med uppföljning av avvikelserapportering.
- En löneutbetalning har identifierats där felaktig skattesats tillämpats.

Mot bakgrund av noterade brister rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

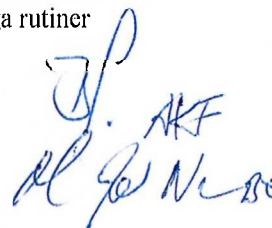
- Arbeta fram riktlinjer som säkerställer att varje chef/administratör har ett sidoordnat system i form av till exempel en loggbok som möjliggör kontroll av inrapporterade avvikelser.

Granskning av handläggning och dokumentation inom LSS-verksamheten

Vi har låtit granska den interna kontrollen avseende kommunens handläggning och dokumentation enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Revisionsfrågorna i granskningen avser huruvida Vård- och omsorgsnämnden bedriver en tillräcklig styrning av LSS- verksamheten samt om det finns en tydlig gränsdragning mellan LSS- och SoL- verksamheten. Revisionsfrågorna innefattar även om det inom funktionshinderverksamheten finns tydliga vägledningar i utredningsarbetet vad gäller gränsdragningen mellan de båda områdena.

Efter genomförd granskning bedöms Vård- och omsorgsnämndens styrning av LSS- verksamheten i begränsad utsträckning vara tillräcklig. Gränsdragning och vägledning i utredningsarbetet inom funktionshinderverksamheten vad gäller LSS-verksamheten och SoL-verksamheten bedöms dock vara ändamålsenlig. Av granskningen har framkommit att:

- Det inom handläggningen och insatser för individärenden saknas skriftliga rutiner för formulering av mål i LSS-besluten.

Handwritten signature and initials in blue ink, including the letters 'AKF' and 'N-80'.

- Vård- och omsorgsnämnden inte tillräckligt utnyttjar möjligheterna till ett rehabiliterande arbetssätt eller förhållningssätt.
- Nämnden saknar en intern kontroll av hur LSS-beslut hanteras.
- Vidare noteras att ekonomiuppföljning inom Produktionsstyrelsen inte fungerar tillfredsställande. Att detaljbudget inte delats ut till verksamheten under 2017 ser vi som mycket allvarligt.

Mot bakgrund av för granskningen gjorda iakttagelser rekommenderar vi Vård- och omsorgsnämnden samt Produktionsstyrelsen att:

- I nämndernas internkontroll årligen följa upp mål och uppföljbarheten i både genomförandeplaner samt i LSS-beslut
- Myndighetsenheten bör få tid att arbeta med mål och individualisera arbetet med mål i LSS-beslut.
- Produktionsstyrelsen bör en gång per år följa upp hur det fungerar för de enheter som arbetar med två olika lagstiftningar.
- Vård- och omsorgsnämnden bör en gång per år få redovisat hur det fungerar med uppföljningar i LSS-beslut.
- Produktionsstyrelsen bör i februari och mars få en redovisning om varje enhet har fått en detaljbudget som de kan arbeta med och redovisa utfall på.

Granskning av intern kontroll i redovisningsrutiner kopplat till de finansiella rapporterna

Vi har låtit granska den interna kontrollen avseende redovisningsrutiner kopplat till de finansiella rapporterna. Granskningen visar att Kommunstyrelsens interna kontroll avseende de granskade redovisningsrutinerna är tillfredsställande. Bedömningen grundar sig på att det inte noterades några väsentliga brister som skulle kunna påverka räkenskaperna. Däremot har det i granskningen noterats flertalet områden där det finns möjlighet att förbättra och förstärka den interna kontrollen. Bl.a. har följande avvikelser noterats:

- Avseende löpande bokföring noterades att det vid rättelser av bokföringsorder med vissa verifikationstyper inte finns någon automatisk notering i ursprungsverifikationen om att den blivit rättad. Notering kan dock göras manuellt. Vidare noterades bristande transparens då det i två rättade verifikationer inte på ett enkelt sätt gick att förstå vad som rättats och varför.
- I granskningen noterades driftskostnader som sannolikt borde ha klassificerats som investering. Vi kan dock konstatera att ekonomienheten har en kontroll i bokslutet som sannolikt hade fångat upp felaktigheterna.
- I granskningen av hantering av leverantörsfakturor/-register noterades att flertalet av fakturorna i stickprovet var för dåligt specificerade för att vi på ett enkelt sätt skulle kunna stämma av dem mot underliggande avtal. I ett fall hade kommunen betalat ett för högt pris jämfört med avtal eftersom fakturan var för dåligt specificerad. Vidare noterades att en faktura som inte var sekretessbelagd innehöll känslig information.
- I granskningen av kundfakturering noterades att hyresintäkter för särskilt boende och andrahandsuthyrning inte periodiserats till rätt månad samt att det saknas kontroller för att säkerställa att alla hyror faktureras.
- I granskningen av resor och representation noterades att det köpts gåvor som inte är i enlighet med gällande riktlinjer samt några mindre avvikelser/otydligheter i den tilläggsinformation som ska bifogas representationsfakturor.

AKF
BO

Granskning av kommunens tillgänglighet och servicenivå

Vi har låtit genomföra en granskning av den interna kontrollen avseende kommunens service och tillgänglighet. Revisionsfrågan har avsett om Kommunstyrelsen och nämnderna bedriver ett tillräckligt arbete med att säkerställa tillfredsställande tillgänglighet för och service mot allmänheten. Granskningen visar att Kommunstyrelsen och nämnderna endast delvis bedriver ett tillräckligt arbete med att säkerställa tillfredsställande tillgänglighet för och service mot allmänheten.

Av granskningen har följande framkommit:

- Att det finns potential för både målstyrning och uppföljning att utvecklas, exempelvis mäts detta inte årligen. Vidare noteras att det finns flera olika riktlinjer och rutiner avseende service samt tillgänglighet, samt att kommunövergripande riktlinjer avseende öppettider saknas. Vid granskningen har dessutom inte några åtgärder med anledning av resultatet från gjorda undersökningar om bemötande vidtagits.
- Att kommunens öppettider är i enlighet med förvaltningslagens intentioner. Att det finns möjlighet att lämna in eller begära ut handlingar under kontorstid är enligt vår bedömning att likställa med expeditionstid.
- Genomfört stickprov visar att nio av elva frågor besvarats skyndsamt. Två frågor har besvarats först efter nio respektive tretton dagar. Stickprovet visade även att kommunstyrelsens automatiska svarsfunktion inte alltid fungerar som tänkt.

Med anledning av ovanstående rekommenderas Kommunstyrelsen och nämnderna bl.a. att:

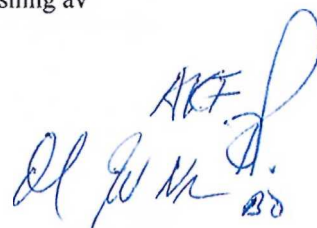
- Utveckla kommunens målstyrning och uppföljning utifrån det kommunövergripande inriktningsmålet avseende service och bemötande.
- Inrätta kommunövergripande riktlinjer avseende service, tillgänglighet och öppettider för att säkra en god service samt tillgänglighet för kommunmedborgarna.
- Överväga att genomföra en översyn för att säkra att tjänstedeklarationerna nyttjas och fungerar på ett tillfredsställande sätt. I denna översyn bör även ansvarsfördelning mellan, och inom förvaltningar, behandlas.
- Överväga att låta genomföra en egen större attitydundersökning till föreningar verksamma i kommunen rörande erfarenheter av kontakt med samt service och bemötande från kommunen.

Granskning av program för uppföljning av privata utförare

Vi har låtit genomföra en granskning av Kommunstyrelsens och nämndernas följsamhet till fullmäktiges program för uppföljning och insyn av privata utförare. Syftet med granskningen är att bedöma om nämnder och styrelse säkerställer en ändamålsenlig uppföljning och kontroll av privata utförare och att allmänheten ges tillräcklig insyn i privata utförares verksamhet.

Utifrån genomförd granskning gör vi bedömningen att nämnder och styrelse i delar säkerställer en ändamålsenlig uppföljning och kontroll av privata utförare och att allmänheten till del ges tillräcklig insyn i privata utförares verksamhet.

Granskningen visar att det finns tydliga regler för vad som ska ingå i den årliga planen för uppföljning av verksamhet och avtal. Det framgår också att flertalet nämnder valt att använda en gemensam mall för hur uppföljningen ska göras. Granskningen visar vidare att följsamheten till kommunfullmäktiges program varierar mellan nämnderna. Vår bedömning är att utveckling behöver ske i första hand beträffande återkoppling och redovisning av

ARK
El Gu M. 20

uppföljningarnas resultat och i samband med det hur den informationen tillgängliggörs för allmänheten.

För att utveckla uppföljning och kontroll rekommenderar vi följande:

- Förbättra redovisningen av resultatet av uppföljningar.
- Förbättra återkoppling och rapportering till respektive nämnd.
- Förbättra möjligheterna för allmänheten att få tillgång till uppföljningarnas resultat.

Det bör vidare övervägas om det i anvisningar för verksamhetsberättelse bör läggas till en rubrik eller bilaga rörande "Redovisning av uppföljning och insyn i privata utförare i enlighet med KF:s program".

Övriga granskningsinsatser

Bland övriga granskningsinsatser kan nämnas att vi låtit genomföra en förstudie rörande rådande läge och eventuella risker rörande barn som riskerar att fara illa.

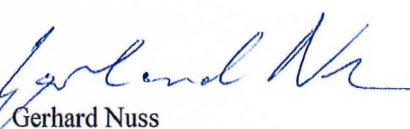
Åkersberga, 9 april 2018

Bengt Olin

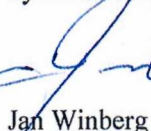

Ann-Katrine Flodén

Birgitta Halling

Sylvester Johnson

Gerhard Nuss

Bertil Olin

Jan Winberg

Revisionsrapport

Granskning av årsredovisning 2017

Österåkers kommun

Sofia Nylund
Certifierad
kommunal revisor

Anders Rabb
Auktoriserad revisor

Fredrik Birkeland
Revisionskonsult

Sophie Karlsson
Revisionskonsult

Mars 2018

pwc

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	2
2.	Inledning	3
2.1.	Syfte och revisionsfrågor	3
2.2.	Revisionskriterier	4
3.	Granskningsresultat	5
3.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	5
3.2.	God ekonomisk hushållning.....	7
3.3.	Rättvisande räkenskaper	10

1. Sammanfattning

PwC har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer granskat kommunens årsredovisning för 2017. Uppdraget är en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2017.

Syftet med granskningen är att ge kommunens revisorer ett underlag för sin bedömning av om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande revisionella bedömning:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Vi bedömer att förvaltningsberättelsen innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.

- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?

Vi bedömer att årets resultat är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning ur det finansiella perspektivet. De finansiella målen för 2017 är uppfyllda.

Liksom tidigare år kan vi, utifrån årsredovisningens återrapportering, inte bedöma huruvida verksamhetens utfall är förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten. Trots att en ny modell för kommunens mål- och resultatstyrning antagits av fullmäktige under 2017 så saknas redovisning av nämnds specifika mål, måluppföljning och koppling mot fullmäktiges övergripande mål.

- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. De fel som noterats bedöms inte som materiella och påverkar därför inte vår bedömning av räkenskaperna för år 2017.

Årsredovisningen är i huvudsak upprättad enligt god redovisningssed.

2. Inledning

I lag om kommunal redovisning regleras externredovisningen för kommuner och lands-ting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är kommunstyrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

2.1. Syfte och revisionsfrågor

Revisorerna har bl. a. till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9 a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl. drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys
- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om. Granskning av resultatsammanställning för VA-verksamheten och renhållningsverksamheten omfattas inte av denna granskning.

Nämndernas rapportering till fullmäktige har granskats såsom den presenteras i årsredovisningen.

Granskningen har utförts enligt god revisionsledning för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning av den anledningen inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma. Granskningen omfattar inte en granskning och prövning av om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har introducerats genom kontakter och samplanering med kommunens/landstingets ekonomikontor. Granskningen har utförts enligt god revisionsledning med utgångspunkt i SKYREV:s utkast "Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting". Vägledningen baseras på ISA (International Standards on Auditing). Som framgår av vägledningen kan implementeringen ske successivt varför tillämpliga ISA helt eller delvis har följts beroende på om vägledningen har beaktats i årets revisionsplan. Granskningen har skett genom intervjuer, dokumentgranskning, granskning av räkenskapsmaterial och i förekommande fall registeranalys.

Vår granskning och våra synpunkter baseras på den årsredovisning som tillhandahölls 2018-03-13. Kommunstyrelsen fastställer årsredovisningen 2018-03-19 och fullmäktige behandlar årsredovisningen 2018-04-23.

Rapportens innehåll har sakgranskats av kommunens redovisningschef.

2.2. Revisionskriterier

Granskningen av årsredovisningen innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen (KL)
- Lag om kommunal redovisning (KRL)
- Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR)
- Fullmäktiges beslutade mål om god ekonomisk hushållning

3. Granskningsresultat

3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1. Årets händelser och förändringar

Händelser av väsentlig betydelse vilka skedde under räkenskapsåret redovisas i huvudsak i respektive nämnds verksamhetsberättelse under rubriken "Viktiga händelser under året". I förvaltningsberättelsen stäms främst generella trender och faktorer av. Den förväntade utvecklingen presenteras i förvaltningsberättelsen under avsnitten "Framåtblick" och "Kommunens utveckling". I respektive nämnds verksamhetsberättelse finns även avsnitt med rubriken "Framtiden", där mer specifika kommande händelser och förändringar presenteras. Av dessa kapitel i årsredovisningen anser vi att den förväntade utvecklingen inom olika verksamheter framgår i tillräcklig omfattning.

Vidare innehåller förvaltningsberättelsen information om andra förhållanden som har betydelse för styrning och uppföljning av verksamheten. Förvaltningsberättelsen omfattar ingen beskrivning av den samlade kommunala verksamhetens organisation och verksamhet. Däremot återfinns denna beskrivning i avsnittet "Koncernöversikt", vilket vi bedömer som tillräckligt.

3.1.2. Sjukfrånvaro

Den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro redovisas i ett eget kapitel ("Personalkostnader" – "Hälsobokslut"). Här delas sjukfrånvarodata in i lång- och korttidsfrånvaro, specificerad på män och kvinnor samt i åldersgrupper. Den totala sjukfrånvaron i procent av ordinarie arbetstid uppgick under 2017 till 6,6 %, att jämföra med 6,9 % föregående år. Utöver sjukfrånvaro innehåller den personalekonomiska redovisningen ett flertal andra uppgifter om personalen såsom frisknärvaro, semesterväxling och arbetsskador.

3.1.3. Investeringsredovisning

Årets investeringar redovisas dels i förvaltningsberättelsen, dels i tabellformat under avsnittet "Investeringsredovisning". Verksamhetens investeringsredovisning visar på en budgetavvikelse om 26 277 tkr. Avvikelsen härrör främst från utgifter lägre än budgeterat. Analys av budgetavvikelsen saknas dock.

Under 2017 har kommunen investerat 124,8 mnkr brutto. Kommunen har erhållit 3,6 mnkr i investeringsbidrag. Det ger nettoinvesteringar om 121,2 mnkr vilket ska jämföras med nettoinvesteringsramen om 130,5 mnkr år 2016. Störst investering under året har gjorts inom kategorin reinvestering av gator och vägar med 33 mnkr. Projektet Margretelundsvägen är i sin tur det största projektet inom kategorin reinvestering gator och vägar med investeringsutgifter om 11,8 mnkr.

3.1.4. Driftredovisning

Vi har granskat att det finns en sammanfattning över budgeterade och redovisade kostnader och intäkter på nämndnivå samt att sammanfattningen uppfyller kraven enligt KRL 4.3.

Utfallet av kommunens driftverksamhet redovisas dels under avsnitten "Driftredovisning centralnivå" och "Driftredovisning nämndnivå" i form av tabeller inklusive jämförelse mot föregående år, dels under respektive nämnds verksamhetsberättelse. Upplysningar om orsaker till nämndernas budgetavvikelser lämnas inte under avsnitten "Driftredovisning centralnivå" eller "Driftredovisning nämndnivå", däremot går det att utläsa under respektive nämnds verksamhetsberättelse.

3.1.5. Balanskravsresultat

Förvaltningsberättelsen innehåller en balanskravsutredning i enlighet med KRL, vilken återfinns under "Årets resultat" i förvaltningsberättelsen.

Efter gjorda justeringar för årets balanskravsresultat är kommunens resultat positivt. Kommunen har inga negativa resultat sedan tidigare år att återställa och uppfyller därmed balanskravet för 2017.

3.1.6. Utvärdering av ekonomisk ställning

Årsredovisningen innehåller en utvärdering av ekonomiska förutsättningar samt en finansiell analys som bedöms uppfylla kravet avseende utvärdering av ekonomisk ställning.

3.1.7. Revisionell bedömning

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen.

Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.

Vi noterar dock att det saknas kommentarer och/eller analyser till investeringsredovisningarnas budgetavvikelser.

3.2. God ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige har fastställt ett måldokument för mandatperioden innehållande en vision med underliggande plattform och ett antal verksamhetsmål, sorterade utifrån ovanstående perspektiv. Samtliga inriktningsmål beskrivs och utvärderas i årsredovisningen.

3.2.1. Finansiella mål

För att kunna styra kommunens verksamhet ur ett finansiellt perspektiv krävs att finansiella mål sätts som i sin tur ska stödja kommunens verksamhetsplan. I årsredovisningen görs en avstämning mot kommunens finansiella mål för god ekonomisk hushållning som fastställts i budget 2017.

Finansiellt mål 2017	Utfall	Kommunens förklaring
Nettokostnadsandelen ska högst motsvara 99 % av skatt och bidrag som utgiftstak	● Uppfyllt	Nettokostnadsandelen var 93,1 procent för 2017.
Kommunens utdebitering ska hållas så låg som möjligt under mandatperioden	● Uppfyllt	Inför 2017 sänktes skattesatsen 42 öre.
Kostnadsutvecklingen per invånare ska inte överstiga 3,5 procent i snitt under mandatperioden	● Uppfyllt	Kostnadsutvecklingen per invånare under 2017 var negativ med 1,4 %.
Investeringsvolym som överstiger årets avskrivningar ska finansieras med årets resultat	● Uppfyllt	Den del av 2017 års nettoinvesteringsvolym om 121,2 mnkr som översteg årets avskrivningar om 41,4 mnkr finansierades av årets resultat.
Årets resultat som överstiger 2 procent av eget kapital ska reserveras för kommande pensionskostnader, i balansräkningen under posten eget kapital.	● Uppfyllt	Avsättning för kommande pensionskostnader kommer föreslås vid fastställande av bokslut 2017.

Av redovisningen ovan framgår att samtliga mål uppfylls.

3.2.2. Mål för verksamheten

I årsredovisningen skall göras en avstämning mot de verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning som fastställts i kommunens budget 2017. I Österåker har kommunfullmäktiges inriktningsmål fattats för att leda mot visionen att

- *Österåkers kommun ska vara länets mest attraktiva skärgårdskommun, den skärgårdskommun flest väljer att flytta till, bo och verka i, starta företag i samt besöka; en skärgårdskommun i världsklass. Österåker ska präglas av framtidstro, mångfald och öppenhet.*

Inriktningsmål 2017

Invånarna ska uppleva en professionell service av hög kvalitet och ett gott bemötande i all kommunal service

Österåker ska ha en ekonomi i balans

Österåker ska vara bästa skolkommun i länet

Österåker ska erbjuda högsta kvalitet på omsorg för äldre och funktionshindrade

Österåker ska ha en trygg miljö

Österåker ska sträva efter ett långsiktigt hållbart samhälle, där goda förutsättningar ges för människa, miljö och natur att samverka

Österåker ska ha en stark och balanserad tillväxt

För att kommunen ska kunna mäta i vilken grad de olika nämnderna lever upp till fullmäktiges inriktningsmål har ett antal indikatorer fastställts.

Indikatorer 2017

Nöjdhetsindex (NKI) medborgarundersökning och Stockholms Business Alliance (SBA) undersökning

Fortsatt god ekonomisk hushållning och fastställd åtgärdsplan vid eventuell negativ avvikelse

Andel elever med behörighet till gymnasium, lärarnas behörighet, minst godkänd i alla ämnen samt föräldrarnas nöjdhet inom förskoleverksamhet

NKI hemtjänst och äldreboende samt brukarenkäter inom funktionshinder

Trygghetsfrågor i medborgarundersökning och trygghetsindex för unga

Miljöranking enligt Aktuell Hållbarhets ranking

Antal bostäder och arbetsplatser

Enligt årsredovisningen har nämnderna sammantaget lyckats bra med sina resultatmål. Nämnderna uppges ha blivit bättre på att koppla resultatmålen till inriktningsmålen. I den sammanfattade bedömningen av måluppfyllelsen bedöms tre av sju mål vara uppnådda för 2017. Målet om att ekonomin ska vara i balans är enligt den sammanfattande bedömningen det målet som nämnderna har lyckats bäst med. Även målen om ett långsiktigt hållbart samhälle och det om en stark och balanserad tillväxt bedöms som uppnådda för året.

Bedömningen bekräftas dock inte i årsredovisningen. I nämndernas verksamhetsberättelser för 2017 finns endast mer eller mindre kortfattade redogörelser för aktiviteter man genomfört under året, under rubriken "Verksamhetsuppföljning". Av målbilagorna till verksamhetsberättelserna redovisas ofullständiga uppföljning kring

nämnds specifika mål, måluppföljning och koppling till fullmäktiges övergripande mål.

Under 2017 implementerades Stratsys, ett kommunledningssystem med syfte att underlätta mål- och resultatstyrningen i alla verksamheter. Systemet kommer fortsätta att utvecklas under år 2018. En ny modell för mål- och resultatstyrning har fastställts av kommunfullmäktige under 2017. Med hjälp av modellen ska medborgarnas perspektiv vara styrande för verksamheternas prioriteringar. I förvaltningsberättelsen framkommer även att nämndernas mål- och resultatberättelser succesivt har förbättrats under åren. Framtagandet och implementeringen av mål- och resultatstyrningsmodellen har även inneburit att nämnderna fokuserat mer på att redovisa resultatet av sina prestationer.

3.2.3. *Revisionell bedömning*

Vi bedömer att årets resultat är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. De finansiella målen för 2017 är uppfyllda.

Trots att en ny modell för mål- och resultatstyrning har fastställts under 2017 så redovisas inte nämnds specifika mål, måluppföljning eller koppling till fullmäktiges övergripande mål i årsredovisningen. Vi kan således utifrån årsredovisningens återrapportering inte uttala oss om huruvida verksamhetens utfall är förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten eller inte.

3.3. Rättvisande räkenskaper

3.3.1. Resultaträkning

Resultaträkningen är uppställd enligt KRL 5.1 och omfattar tillräckliga noter. Resultaträkningen redovisar i allt väsentligt kommunens intäkter och kostnader för 2017, samt hur det egna kapitalet har förändrats under räkenskapsåret. Jämförelse med föregående år lämnas för varje delpost.

Årets resultat är positivt och uppgår till 147,8mnkr. Resultat medför en positiv avvikelse mot budget med ca 106,8 mnkr.

I granskningen av balansräkningen har vi noterat ett antal resultatpåverkande avvikelser, se noteringar under avsnittet nedan.

3.3.2. Balansräkning

Balansräkningen är uppställd enligt KRL och omfattar tillräckliga noter.

Balansräkningen redovisar i allt väsentligt kommunens tillgångar, avsättningar och skulder per balansdagen. Balansposterna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade samt har värderats enligt principerna i KRL.

Vid granskningen av balansräkningen har följande noterats:

- Schablonbidrag avseende flyktingmottagande har periodiseras över 3,5 år. Bidraget avser att täcka två år, vilket således även är den tid vi anser är korrekt att periodisera. Motsvarande avvikelse noterades föregående år.
- De flyktingbidrag som felaktigt balanserades 2015 har till stora delat intäktsförts under 2017. Detta innebär att 13,9 mnkr i intäkter har resultatförts i år som tillhör 2015.
- Kommunen balanserar bidrag kopplade till ej genomförda investeringar på skuldsidan. Bidragen borde resultatföras.
- Exploateringsprojekt redovisas netto, d.v.s. både inkomster och utgifter hänförliga till projektet redovisas på tillgångssidan.

Felen ovan bedöms inte vara materiella¹ och påverkar därför inte räkenskaperna för år 2017. Däremot strider hanteringen mot god redovisningssed.

3.3.3. Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen är uppställd enligt gällande rekommendation, dock finns ingen hänvisning till noter.

För granskningen har vi kontrollerat att kassaflödesanalysen överensstämmer med övriga delar av årsredovisningen och rimlig givet vad som av revisorerna är känt om kommunen.

Kassaflödesanalysen har även stämts av mot balans- och resultaträkning.

¹ Felen uppgår sammantaget, i relation till kommunens omsättning, inte till ett väsentligt belopp vid bedömning av om räkenskaperna är rättvisande.

3.3.4. Sammanställda räkenskaper

Granskning har gjorts av upprättat koncernark, samt kontroll mot balans- och resultaträkning. De sammanställda räkenskaperna är uppställda jämte kommunens räkenskaper och omfattar motsvarande noter. Uppställningen följer god redovisningssed.

Kommunens sammanställda redovisning har lagts in korrekt, och samtliga nödvändiga elimineringar har gjorts (borgen, intäkter och kostnader, fordringar och skulder, aktier i dotterbolag, koncernomstrukturering samt obeskattade reserver).

Konsolideringen innefattar samtliga de företag som enligt kraven i RKR:s rekommendation 8.2 Sammanställd redovisning ska ingå. Eliminering av koncerninterna poster har i allt väsentligt utförts.

Det kan dock konstateras att dotterbolagens redovisning inte ännu har godkänts av revisor när koncernen granskades.

3.3.5. Tilläggsupplysningar och redovisningsprinciper

Årsredovisningen lämnar i allt väsentligt tillräckliga tilläggsupplysningar och redogör för tillämpade redovisningsprinciper i tillräcklig omfattning.

Inga väsentliga avvikelser har noterats gällande tilläggsupplysningar, däremot finns visst förbättringspotential för en. I tabellen nedan beskrivs denna:

RKR 7.1, Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser	I huvudsak	Upplysningen om förvaltade medel, specifikt för pensionsändamål bör tydligare separeras från övriga förvaltade medel. Detta gäller värdeutveckling/avkastning samt utveckling i förhållande till mål enligt placeringsreglemente.
--	------------	---

3.3.6. Revisionell bedömning

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. De fel som noterats bedöms inte som materiella² och påverkar därför inte vår bedömning av räkenskaperna för år 2017.

Årsredovisningen är i huvudsak upprättad enligt god redovisningssed.

² Felen uppgår sammantaget, i relation till kommunens omsättning, inte till ett väsentligt belopp vid bedömning av om räkenskaperna är rättvisande.

2018-03-19

Henrik Fagerlind
Uppdragsledare

Sofia Nylund
Projektledare